

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. birželio 26 d. *

Biržų „Tremties aidams“ – 25 metai

Taip jau sutapo, kad Biržų buvusių tremtinių choras „Tremties aidai“ savo 25-metį mini Gedulo ir Vilties dieną – birželio 14-ąją. Būtent šią dieną prieš dvidešimt penkerius metus choras pasirodė Biržų visuomenei su daina „Paskutinė gėlė“.

Be choro dalyvavimo nepraeina nė vienas Gedulo ir Vilties dienos paminėjimas, paminklų atidarymas, žygiai partizanų takais, valstybinės šventės, choras koncertuoja ir kaimo bendruomenių kvietimu. Choras dalyvavo visose buvusių tremtinių ir politinių kalinių poezijos ir dainų šventėse „Leiskit į Tėvynę“, kasmetiniuose saskryžiuose „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje. Nuo choro susikūrimo jam vadovauja neišsenkamos energijos kupina Laimutė Aukštlienė. Per savo gyvavimo laikotarpį choras atliko per 140 dainų, Tėvynės meilės, gimtinės grožio, tremties ir ilgesio, partizanų kovų ir kitais lietuvio širdžiai malonais motyvais. Repertuarė – biržiečių Erenos Aukštulienės, Laimučio Liepos bei kraštiečio Bernardo Brazdžionio sukurtos dainos apie tremtį. Nuo choro susikūrimo Jame dainuoja Lena Kazilnienė, Emilia Žalienė ir Danguolė Žiūkiene. Daugeliui choristų lietuviška daina padėjo tremties vagonuose išverti Tėvynės netekties skaudulį, paskui–ilgesį, o dabar tremtinių dainos stiprina mūsų istorinę atmintį. Amžinybėn iškeliau 25 choristai, bet išyvietą stoją nauji dainą mylintys biržiečiai.

Gedulo ir Vilties dieną buvę politiniai kaliniai bei jų artimieji gausiai rinkosi į šv. Mišias Šv. Jono Krikštytojo bei evangelikų reformatų bažnyčiose. Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje šv. Mišias aukoje kunigas Ernestas Želvytės dekojo tremtiniams, kurie gyveno tikėjimu. Buvo pašventinta nauja „Tremties ai-

dū“ vėliava, kurią savo jaunose rankose laikė ištikimi tremtinių pagalbininkai ir draugai Biržų 1-osios kuopos jaunieji šauliai. Po šv. Mišių minėjimas tebesi Biržų pilies arsenalo salėje. Nuskambėjus Lietuvos valstybės himnui, tylos minute pagerbtas Sibiro kankinių ir Laisvės kovotojų atminimas. Padėta gėlių prie Partizanų kapavietės – memorialo Švyturio gatvėje, prie tremtinių koplystulpio geležinkelio stotyje ir prie paminklo žuvusiems Laisvės kovotojams Gerkiškėse. Salėje padėkos žodžių buvusiems tremtiniam tarė LR Seimo narys Aleksandras Zeltinis, rajono savivaldybės meras chorui „Tremties aidai“ įteikė padėkos raštą. LPKTS Biržų filialo pirmininkė Danguolė Žiūkiene sakė, kad dainos buvo ir yra neatsiejama tremtinių gyvenimo dalis. Ji džiaugėsi, kad choras gyvuoja jau 25 metus ir kad ji pati chore dainuoja nuo pat jo iškūrimo dienos. Dėkojo Laimutei Aukštulienei, visus dvidešimt penkerius metus vadovaujančiai chorui, gyre Biržų 1-osios kuopos jaunuosis šaulius – tikrus pagalbininkus ir draugus bei linkejo visiems dar 25 metus kartu dainuoti. Rajono savivaldybės mero pavaduotoja, buvusi tremtinė Irutė Varzienė sakė, kad tremtis tapo visų mūsų – visos Lietuvos istorija. Kad nėra svarbu, koks minėjimas ir kaip jis pavyksta, svarbiausia – susitikimo džiaugsmas. Apie tremtinių organizacijos kūrimąsi Biržuose prisiminimais dalijosi Vytautas Linkevičius. Savo kūrybos eiles skaitė 1941 metų tremtinė Elena Stakioniene. Choras „Tremties aidai“ sudainavo naujų ir laiko patikrintų dainų. Užtraukus „Priglauskim Lietuvą“, atsistoję galingai pritarė visi šventės dalyviai. Koncertą pabaigė kartu giedama „Lietuva brangi“.

Vidutis ŠEŠKAS

Unikali paroda „Tremčių geležinkelai“

Gedulo ir Vilties dienos proga Alytaus miesto Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje buvo pristatyta unikali tremtinių iš Alytaus fotografijų paroda „Tremčių geležinkelai“. Joje pristatomos 25 šeimų tremties istorijos – visas skirtingos, bet drauge ir panašios. Pasak buvusių tremtinių, juos už Uralo vienijo Tėvynės ilgesys, troškimas kaip nors išgyventi ir vienybė, kurios dažnai pasigendama dabar.

Parodos kuratorėms Giedrei Bulgakovienei ir Violetai Skudrienei idėja surengti būtent tokią parodą gimė iš su pratimo, kad Gedulo ir Vilties diena mūsų paminėtinų dienų kalendoriuje tikrai verta daugiau, nei iprasto kone valdiškai formalaus ceremonialo – kaip du vandens lašai panašaus į daugelį, birželio 14 dieną vykstančių įvairiuose Lietuvos kampeliuose. Bevardant šeimos albumus, akys neišvengiamai užkliūdavo už nuotraukų, kuriose – mūsų seneliai, tėvai, dar jauni, kupini jėgų ir... anaiptol ne visada laimingi. Nes tos nuotraukos – iš „už Uralo, žemės galo“, tai yra okupacinės sovietų valdžios iniciuotų mūsų tautiečių trėmimų vietų. Tuomet ir pagal-

vota – juk tokį nuotraukų yra daugelio alytiškių šeimų albumuose. Surinkus šiuos autentiškus liudijimus, pakvetus žmones dar ir papasakoti apie savo artimųjų skaudžiasias partitūs, išryškėtų, nors ir fragmentiška, tačiau dokumentuota, įvairialypė Alytuje ar apylankė gyvenusius (tebegyvenančius) žmones ištikusių represijų mozaika. Kiekviena iš 25 papasakotų ir šioje parodoje pristatytių istorijų kupina dramatizmo ir tragiškumo. Dar vienas motyvas, kuris turėjo įtakos kuratorių apsisprendi –

(keliamas į 4 psl.)

Gedulas ir Viltis

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną gražiai, iškilmingai. Pagarbė tauta savo kankinius ir jų auką Tėvynę. Lieka vilties, kad ta pagarba neliks vienadienė, neišblės iš ainių atminties, liks gyva, kaip žaria namų židiny, galinti įžiebti kaitrią Tėvynės meilės ugnį, jei jos laisvei reikės visų ištikimybės ir širdies šilumos.

Atmintis – vienas žmonijos progreso variklių. Būna, kai ji tycia slopinama. Kodėl? Viena iš dviejų: gėda prisiminti arba nebenorime draskyti žaizdų. Deja, nė vienas atvejis negydo, tik palieka nenukritusius šašus, dengiančius mūsų sąmonę. Sakome „mūsų“, nes nesame tiek turtingi, kad paslydusius dar ir pastumtume. Nedidelė dalelė tautos kalta už praeities nuodėmes, būtų galima ir neminėti, jei tie puvėsiai nenuodytų mūsų gyvenimo, neskleistų aplink dar neišsivadėjusio okupacijos tvaiko. Dar ir šiandien atsiranda, kam ir

dvokas ima kvepėti prisiuoscius svetimos virtuvės kvapą, pagardintų eurų ar rublių salotomis. Neminėti besigailinčiųjų savo klaidų – galima, pamiršti – ne!

Visa tai mes visi žinome, tik retai susimastome, praleidžiame pro ausis ir užmerkiame akis. Instinktas saugo sąmonę nuo neigiamų emocijų, bet protas liepia neužsimerkti, ginti tiesas ir dorą ne tik dėl savęs, bet ir savo aplinkos, artimųjų ir šališes ateities labui.

Visi trokštame tiesos ir teisingumo, bet ir teisingumą kai kas supranta kaip privilegiją.

Pabandykite reikalauti akių vaizdaus teisingumo iš neteisaus, esančiojo valdžioje: įsižiešis ir supyks, o supykęs ir savo valdžią parodys, ir savo teismą gins. Patys suteikėme tokiam valdžią, patys rinkome, kaip delikatesą, kaip gerą grybą, o pasirodo – šungrybis. Tokie ir mano, kad jei eiliniams piliečiui iki šiole buvo gerai,

tai nėra ko lepinti. Užteks pažadu.

Visos mūsų negerovės, visi skauduliai liūdina ir jauną, ir seną. Dar sunku jaunimui išreikšti savo polėkį kūryboje, susirasti darbą, igvendinti savo svajonę. Senam sunku garbingai nugyventi savo amžių, trūksta lėšų laikraščiui ar knygai, vaistų pašlijusiai sveikatai. Kainos auga – algos ir pensijos labai atsilieka. Tiesa, badu nemirštama. Tokia mūsų gyvenimo tamsioji pusė, gedulo juostelė ant vėliavos koto. Turime ir kuo džiaugtis: turime augančią Viltį.

Džiaugiamės mažėjančiu nedarbu, šviesėjančiais žmonių veidais. Tikime, kad ši jaunoji karta, išvengusi karo ir pokario audrų, igvendins gyvujų ir žuvusiųjų Viltį – matyt Tėvynėje laimingus žmones, išsaugos atminimą tų, kurie savo gyvenimais pasiekė Laičių žiburi.

Algirdas BLAŽYS

LPKTS valdybos posėdyje

Birželio 20 dieną LPKTS salėje įvyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos valdybos posėdis. Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė padėkojo LPKTS Šilalės filialui už puikiai suorganizuotus renginius: Jaunesnių kartos sąskrydį ir žygį „Žemaičių apygardos partizanų takais“.

R. Duobaitė-Bumbulienė informavo, kad nepavyksta susitikti su Kauno miesto meru dėl Partizanų alėjos ir Kauno rezistencijos ir tremties muziejaus. Dėl pastarojo tartis su savivaldybe nusiteikusi padėti LGGRTC generalinė direktoरे T. B. Burauskaitė.

Valdybos pirmininkė sakė, kad iš Radviliškio prekių vagonų depo nupirktas tremtinių vagonas Šilalės rajono Pajūrio miestelyje kuriamai Tremtinių aikštėi. Lėšų skyrė AB „Lietuvos geležinkelis“.

Ji pasidžiaugė, kad „Lietuvių fondas“ skyrė 500 JAV dolerių paramą „Tremtinio“ leidybai ir 1500 JAV dolerių knygos „Tremties vaikai“ 2 tomo leidybai. LR Vyriausybės parama mūsų organizacijos kol kas nepasiekė, žadama ją pervesti iki liepos 6 dienos.

Valdybos pirmininkė pasakojo apie Kédainiuose įvykusį susitikimą su savivaldybės ir Kédainių kultūros centro vadovais. Tariamasi, kad kitamet dainų ir poezijos šventė „Leistik į Tėvynę“ vyktų birželio 18 dieną Kédainių arenaje.

Ji padėkojo valdybos nariams už dalyvavimą elektronini-

niuose pasitarimuose, kurie labai padaeda valdybos darbe, primant sprendimus.

Valdybos nariai aptarė sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucių temas. Nutarta parengti rezoliucijas dėl krašto gynybos stiprinimo, dėl prastos švietimo situacijos ir patriotinio ugdymo ir dėl Lukiskių aikštės.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas padėkojo Šilalės filialui už puikiai suorganizuotus renginius. „Garbė LPKTS, kad turime tokią žmonių, negailinčių nei laiko, nei jėgų,“ – sakė pirmininkas.

G. Rutkauskas išreiškė susirūpinimą, kad kartais partizanų atminimo renginiai tam pa „tribūna“ kitiems. Panašiai nutiko ir praėjusį savaitgalį Kauno rajone, Zapyškyje, vykusiame renginyje, i kurį nei TS-LKD, nei LPKTS atstovai nebuvo kviečti.

LPKTS pirmininkas informavo, kad antradienį susitiks su Alytaus meru Vytautu Grigaravičiumi kalbėtis dėl paminklo Dainavos apygardos partizanams, kuris ne tik turėtų būti pastatytas Alytuje, bet ir nuolat prižiūrimas.

Valdybos pirmininkės vaduotoja Ona Tamošaitienė pristatė sąrašą kriterijų, pagal kuriuos būtų teikiami žymenys „Už nuopelnus Lietuvai“. Nutarta 1-ojo laipsnio žymenį skirti LR Prezidentei Daliai Grybauskaitei ir įteikti sąskrydį „Su Lietuva širdy“.

R. Duobaitė-Bumbulienė papasakojo apie pasirengimą

jubiliejiniams sąskrydžiui „Su Lietuva širdy“, įvyksiančiam rugpjūčio 1 dieną Ariogaloje. Įgyvendinami sumanymai, užsakytas koplytstulpis, rengama brošiūra ir jubiliejinis ženklelis. Numatoma įdomi pirmoji sąskrydžio diena (liepos 31-oji) – veiks Šaulių sajungos organiuota stovykla, bus rodoma partizanų mūšio inscenizacija „Didvyriai išlieka mūsų širdyse“, pokalbiai prie laužo su partizanais, buvusių tremtiniais. Antrają sąskrydžio dieną – rugpjūčio 1-ąją – laukia šventinė programa.

Bus įrengta vieta fotografuotis, į kurią kviesime pagal trėmimo metus. Tvarkaraštį, kada kuri grupė fotografuosis, spausdinsime „Tremtinyje“ ir šventės brošiūroje.

Sąskrydžio eiseną pavesta formuoti LPKTS tarybos pirmininkui Petru Musteikiui ir Edvardui Strončikui. Vėliau kels Algirdas Blažys, Prima Petrylienė ir Teresė Ūksienė. Sąskrydžio ugnį įžiebs LPKTS pirmininkai: Gvidas Rutkauskas, Antanas Lukša ir Povilas Jakučionis.

Pasiūlyta asmenims, apdovanotiems žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, atvažiuoti įsisegusį garbingą apdovanojimą.

LPKTS Alytaus filialo pirmininkė Stasė Tamašauskienė pasakojo apie rugsėjo 12 dieną organizuojamą žygį Dainavos apygardos partizanų takais.

Kitas LPKTS valdybos posėdis įvyks liepos 25 dieną 9.30 valandą.

Jolita NAVICKIENĖ

Viešėjo Lietuvos Garbės konsulas JAV Rimas Česonis

Lietuvoje vieši Garbės konsulas JAV Niujorko valstijai bei Alytaus ir Ročesterio susigiminavusių miestų komiteto pirmininkas Rimas Česonis.

Birželio 17 dieną Lietuvos Respublikos Garbės konsulas Rimas Česonis lankėsi LPKTS Alytaus filiale būstine. Susitiki su garbingu svečiu atėjo visas būrys buvusių tremtinių. Greitai tarp susirinkusių užsimezgė nuoširdus pokalbis. Garbės konsulas domėjosi tremties istorijomis, žmonių patirtais išgyvenimais Sibire ir sugrįžus į sovietinę Lietuvą. Prakalbus apie šiandieninį gyvenimą, Rimas Česonis išsakė savo didelių nusistebėjimą dėl Alytaus rajone dar vis stovinčio paminklo sovietiniams kariams. „Amerikos lietuviams tai nesuprantama, matyt, Jūsų vadovams trūksta politinės valios iš esmės spręsti šį klausimą,“ – teigė Lietuvos Respublikos Garbės konsulas.

Birželio 18 dieną jis aplankė Merkinę (Varėnos r.) ir jos apylinkes.

Senovėje Merkinė pakeliui iš Vilniaus į Krokuvą buvo garsus ir didelis miestas su Magdeburgo teisėmis. Carinės okupacijos metu Merkinė buvo nemažas prekybos centras, išaugeš keturių svarbių kelių sankryžoje, kur susikirto plentas iš Kauno į Gardiną ir iš Vilniaus į Suvalkus. 1936 metais per Sekminės Merkinėje suruošta pirmoji Lietuvoje Senovės diena. Tačiau galbūt labiausiai šis dzūkų miestelis didžiuojasi, kad čia po oficialaus Lietuvos krikšto 1387 metais viešėdamas Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Jogaila pasirašė Magdeburgo tei-

Mecislovas Borevičius, Juozas Jakavonis-Tigras ir LR Garbės konsolas JAV Rimas Česonis

ses Vilniaus miestui.

Kaip pasakojo Merkinės kraštotoiros ir genocido muziejaus direktorius Mindaugas Černiauskas, Merkinės muziejaus istorija skaičiuojama nuo 1956 metų, kai mokytojo Juozo Vitkaus iniciatyva Merkinės vidurinėje mokykloje buvo atidaryta pirmoji suinkūnėsenienė ekspozicija.

(keliamas į 8 psl.)

TS-LKD PKTF valdybos posėdis

Birželio 20 dieną Kaune įvyko TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis.

Frakcijos pirmininkė Seimo narė V.V. Margevičienė ir Seimo narys prof. A. Dumčius apžvelgė politinė situaciją ir Seime priimtus įstatymus. Pasidžiaugė, kad pirmą kartą Seime vyko TS-LKD inicijuota diskusija saugumo ir gynybos klausimais. Gaila, bet joje nedalyvavo Vyriausybės nariai.

Susirūpinimą kelia norimas

priimti vardų ir pavardžių rašymo nelietuviškomis raidėmis įstatymas.

Valdyba nustatė TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdžio datą ir darbotvarkę. Tarybos posėdis įvyks liepos 25 dieną Kaune (Laisvės al. 39). Bus renkamas tarybos pirmininkas ir valdybos nariai. Kandidatus į PKTF tarybos pirmininko pareigas bei valdybą teikti iki liepos 15 dienos.

Ona TAMOŠAITIENĖ

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną

Palangoje

Gedulo ir Vilties dienos proga Palangos Vlado Jurgučio mokyklos 6–9 klasių mokiniai prisijungė prie šalyje organizuotos pilietinės iniciatyvos „Ilgesio pieva“.

Birželio 6 dieną savo mokyklos kieme moksleiviai, vadovaujami dailės mokytojos Ramunės Grikštaitės ir istorijos mokytojų metodininkų Daivos Latožienės ir Loretos Stonienės, spalvotomis krei delėmis sukūrė pievą. Mokiniai ne tik piešė pievų gėles, bet ir klausė istorijos mokytojų pasakojimų apie Lietuvos gyventojų trėmimus.

Palangos buvę tremtiniai ir politiniai kalinai kartu su Palangos šauliais ir miesto visuomenė Gedulo ir Vilties dieną paminėjo birželio 14-ąją. Prieš šv. Mišias, aukoja Palangos parapijos klebono Mariaus Venskaus, buvo padėta gėlių ir uždegta žvakė prie paminklo generolo Jonui Žemaičiui-Vytautui, Lietuvos partizanų vadui, ketvirtajam Lietuvos prezidentui, Palangos miesto garbės piliečiui.

Po šv. Mišių šventiška eisena su vėliavomis pajudėjo „Tremtinių kryžiaus“ memorialo link, prie senosios vaistinės, kur pokariu buvo įrengta

KGB būstine ir kankinami stribū suimti žmonės.

Paminėjimą ir prisiminimą popietę pradėjo ir vedė LPKTS Palangos filialo valdybos pirmininkė Irena Galdeikaitė. Jipaprāše visų prisiminti, kodėl pradėjo trėmimai, kas juos vykdė.

Ji pakvietė pagerbti tylos minute visus žuvusiuosius. Minėdami Gedulo ir Vilties dieną bei prisimindami Lietuvos Okupacijos 75-ąsias metines, nulenkėme galvą ir padėjome visiems, kovojujimems už mūsų Tėvynės Laisvę, paaukojujimems savo gyvenimą dėl mūsų visų ateities ir gerovės.

Vėliau pasisakė Palangos miesto meras Šarūnas Vaitkus, TS-LKD Palangos skyriaus sekretorė Veronika Skerdytė, šiltai ir jaudinančiai prisiminimais dalijosi tremtiniai: Onutė Veličkaitė-Gricienė, Genovaitė Marija Vėlavienė, Petras Jonušas. Buvo deklamuojama tremtinių poezija, skambėjo Palangos kuopos šaulių choro atliekamos patriotinės dainos.

Irena GALDEIKAITĖ, LPKTS Palangos filialo valdybos pirmininkė Petro Neverausko nuotr.

Įvykiai, komentarai

Kas Graikijai nori gero, o kas – ne

Kai ėmė artėti euro įvedimo Lietuvoje data, pasigirdo bal- sū, teigiančių, jog tai nepatiki- ma, nusilpusivaliuta, o kaip pa- vyzdys pradėta pirsti gilius fi- nansinės krizės apimta Graiki- ja. Yra toks posakis: „Būkum biedni, bet teisingi“ – ne pini- gas buvo kaltas, kad taip nuti- ko, bet žmonės, nenorėjė tų pi- nigungų skaičiuoti.

Jau kone pusmetis, kai pa- saulis stebi Graikijos finansi- nio gyvenimo konvulsijas, pra- sidėjusias iš karto, kai valdžią šalyje po rinkimų gavo popu- listai – kairiųjų pažiūrų Alek- sio Cipro vyriausybė. Žvel- giant iš šalies, ne iš karto galima suprasti, kas gi nutiko šio- je šalyje, kuri, kaip žinome, neišgyveno sovietų okupacijos, todėl negalėtų „vaduotis postso- vietinėmis negaliomis“. Ko ge- ro, trumpai ir aiškiai dabartinę Graikijos situaciją apibūdi- no mūsų šalies Prezidentė Da- lia Grybauskaitė, praėjusį pir- madienį dalyvavusi euro zonos šalių vadovų susitikime Bru- selyje. Pasak D. Grybauskai- tės, „Graikija keletą dešimtmečių gyveno ne pagal išgales, o dabar dėl to nenori prisiūti atsakomybės“. Kitaip tariant, pragyvenimui ji išleisdavo daugiau nei uždirbdavo. Ir visa tai dangstė netikrais duomenimis apie ekonomikos padėtį... Bet, kaip sakoma, nemokamų pie- tų nebūna. Jau prieš keletą metų tapo aišku, kad Graikiją reikia gelbėti nuo finansinės katastrofos, todėl 2012 metais Europos Sajunga, Europos centrinis bankas ir Tarptautini- nis valiutos fondas sutarė dėl paramos programos Graikijai, kurią paskui pratesė dar du kartus. Graikija išpareigojo imtis griežtų taupymo priemo-

nii, tai yra gyventi pagal išga- les, o ne pagal igeidžius. Tačiau naujoji kairiųjų vyriausybė ne- panoro tų išipareigojimų vyk- dyti – jí juk ir rinkimus laimė- jo todėl, kad mulkino placiuo- sius Graikijos visuomenės sluoksnius pažadais baigti „diržų veržimo politiką“. De- ja, tokios jau tos plačiosios vi- suomenės masės – joms popu- listų pažadais kaip balzamas (tuo mes nė kiek nesiskiriame nuo graikų, esame gal net nai- vesni), be to, pripratus gyven- ti nerūpestingai ir sočiai néra lengva susitaikyti su viso to ne- tekimu. Pašantažavusi ES ly- derius galima brolyste su Puti- nu, Cipro vyriausybė neišgąs- dino ES lyderių – ne tokia jau įtakinga Graikijos ekonomika bendrame ES katile, kad dėljos sugriūtų ES. Dabartinės pro- gramos pabaiga – birželio 30 diena, o iki jos šalis privalo grą- žinti 1,5 milijardo eurų skolų Tarptautiniams valiutos fon- dui... Antraip (jei negrāžins) negaus išmokų pagal šią pro- gramą, kas savo ruožtu reikštū visišką šalies bankrotą (pa- prastiems žmonėms tai reikštū negauti nei algų, nei pensijų – nebūtų pinigų). Graikijos ly- deriai buvo pažadėję pateikti griežtam taupymui alternaty- vius pasiūlymus, tačiau nieko konkretaus ir rimto (trūkus kantrybei, skolintojai parei- škė, kad vaikiškų žaidimų me- tasbaigiasi) nepateikė. Galiausiai nebeliko kito kelio, kaip pateikti savo finansinę pro- gramą, kurioje numatytas ir išlai- dų pensijoms mažinimas, ir mokesčių didinimas... Beje, reikėtų įvertinti skolintojų ge- ranoriškumą – jie juk galėjo ir nesutiki su „naujomis alter- natyviomis“, kai yra „seno-

sios“. Akivaizdu, kad ES lyde- riai siekia padėti Graikijai, o ne paliki ją likimo valiai. Stebinti įvykius Graikijoje negalėjo prasmukti pro akis įdomus dalykas – įvairiose ES šalyse (ir pačioje Graikijoje) įvykusios demonstracijos, ku- rių dalyviai reikalavo „nes- riausti“ Graikijos, „nešanta- žuoti“ jos išmetimui iš euro zo- nos. Demonstracijų esmę ge- riausiai nusako per Kremliaus finansuojamą kanalo „Euronews“ rodomas reporta- žas iš demonstracijos Paryžiu-je, kur demonstrantė (?) kal- ba, jog „užteks jiems terori- zuoti paprastus graikus“. Kas tie „jie“, nesunku suprasti – ogi valdantieji: ES lyderiai, Tarp- tautinis valiutos fondas, Euro- pos centrinis bankas. Vienu žodžiu – „valdžia“. Klausaisi ir galvoji – girdėtas leitmotyvas. O kai dar žinai, kad jis skamba per prorusišką televiziją, klau- simų, iš kur ir kodėl jis eska- luojamas, nekyla. Bet vis labiau tikėtina, kad ir šikartą Puti- tinas nieko nepeš – nepavyks jam pasinaudoti Graikijos kor- ta siekiant suskaldyti ES.

„Trečiadienį šaukiamas dar vienas Eurogrupės susiti- kimas dėl Graikijos. Euro zo- nos šalių finansų ministrai tre- ciadienį surengs dar vieną su- sitikimą, kuriame bus mēgina- ma pasiekti galutinį susitarimą dėl finansinės pagalbos skolų naštosslegiamai Graikijai, pra- neše Europos Vadovų Tary- bos pirmininkas Donaldas Tuskas, – rašo naujenų por- talas „Delfi“. Kai skaitytojas skaitys ši numerį, sprendimai jau bus žinomi, nors jau dabar aišku, kad populizmas baigia- si ten, kur prasideda realybė. Gintaras MARKEVIČIUS

NATO sajungininkų pratybos didina Lietuvos apginamuma

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė Gai- žiūnų poligone, Rukloje, stebė- jo NATO sajungininkų praty- bas „Kardo kirtis – 2015“, ku- rių metubuvovertinamas Lietuvos ir sajungininkų karių pasire- gimas atremti prieš puolimą.

Pratybos „Kardo kirtis“ vyksta visose trijose Baltijos valstybėse ir Lenkijoje. Šiemet Lietuvos jos rengiamos jau penktą kartą ir yra platesnių NATO pratybų „Sajungininkų skydas“, vykstančių Vidurio ir Rytų Europoje, dalis. „Kardo kirtis“ – didžiausios karinės pratybos Lietuvos šiaisiai metais, kuriose dalyvauja trys tūkstančiai karių iš devynių valstybių. Iš vi- so Vidurio ir Rytų Europoje pra-

tybose dalyvauja 11 tūkstančiai NATO karių iš 19 NATO šalių ir triju šalių partnerių.

Pratybos susideda iš dviejų dalių. Lygiagrečiai su lauko pratybomis, Nemenčinėje vyksta karinių štabų pratybos, kurių metu treniruojami gebėjimai vadovauti sajungininkų pajėgoms mūšio lauke ir geri- nama tarpusavio koordinacija.

Lauko pratybos vyksta Gai- žiūnų ir Pabradės poligonuose, kur gerinami taktiniai mūšio lauko įgūdžiai. Lietuvos kariai mo- kosi naudotis moderniausia karine technika. Pratybose daly- vauja rotacinių JAV, Vokietijos ir Portugalijos pajėgų karinė technika – tankai „M1 Abrams“, pėstininkų kovos maši-

nos „Stryker“ ir „Boxer“, šar- vuociai „Pandur II“ ir „Fuchs“, sraigtasparniai „Apache“, artimos oro paramos lėktuvai „A-10“.

Latvijos Adažių poligone vyksta Baltijos bataliono, kuris nuo 2016 metų budės NA- TO greitojo reagavimo pajégo- se (NRF), vertinimas. Šio bata- lioni sudėtyje yra Lietuvos kariuomenės Karaliaus Mindaugo husarų bataliono kuopa.

Pernai rugsėjį Velse įvyku- siame viršūnių susitikime NA- TO šalių vadovai sutarė dėl ne- atidėliotinų saugumo priemo- nių NATO partneriams. Šios pratybos yra Velso susitarimų įgyvendinimo pavyzdys.

Prezidentės spaudos tarnybos informacija

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną Pakruojoje

Gedulo ir Vilties dienai bei Lietuvos okupacijos 75-mečiui skirti renginiai nuviliui per vi- są Pakruojo rajoną. Jau birželio 12 dieną Plaučiškių kaimo gyventojai rinkosi prie kaimo kryžiaus ir buvusiame Litkūnų kaimo prie paminklinio akmens, įamžinusio partizanų mūšį. Čia jie tvarkė aplinką, padėjo gėlių, uždegė žvakę. Triškoniu bendruomenės salėje vyko po- pietė „Viltis sugržti“, Ūdeku kultūros namuose – popietė „Gimtinėn grīžk, kaip grīžta vy- turėlis“, Stačiūnų mokykloje – daugiafunkciniame centre – minėjimas „Tremties keliai“, veikė nuotraukų parodėlė. Lie- josi tremtinių atsiminimai, skambėjo eileraščiai, dainos.

Birželio 13 dieną Pakruojo mieste vyko Gedulo ir Vilties minėjimas „Su nauja knyga“. Po šv. Mišių už Juozapaičių gi- minę ir visus rajono tremtinius sustota prie paminklo Negri- žusiems tremtiniamas bažny- cios šventoriuje. Padėta gėlių, uždegta atminimo žvakę. Tremtinė Birutė Navickienė padeklamavo Vytauto Cinausko eileraštį „Rūpintojėlis“. Tylos minute pagerbtai miru- sieji, nusilenkta kovojušiems. Pakruojo kultūros centre pri- statyta 1941 metų tremtinio Edvardo Juozapaičio (1898–1990) knyga „Pakruojo kraštas ir jo žmonės XX a. pradžioje. Sibiro golgotos“ (knygos su- darytoja Zita Vėžienė). Kny- gos autorius su žmona, seserimi ir tévais palaidotas senosiose Pakruojo kapinėse. Dalyva- vo LPKTS Šiaulių apskrities koordinatorius A. Šapoka,

Šiaulių filialo pirmininkė V. Jokubauskienė, Šiaulių „Me- nėn šaltinio“ atlavorai, rajono savivaldybės atlavorai ir kt. Koncertavo Šiaulių menų gimnazijos mokinės ir mokytoja eksper- té Marija Kaubrienė. Istraukas iš knygos skaitė autorius pro- vaikaitė Austėja Kaubrytė, kul- tūros centro dramos kolektyvo atlavorė Giedrė Poškienė, buvu- sios tremtinės Birutė Navickienė bei knygos sudarytoja Zita Vėžienė. Renginį vedė kultūros centro direktorė Irena Kybar- tienė. Dalyvavo autorius duk- terės, 1941-ųjų tremtinė Irena

Balčiūnienė, Danutė Juoza- paitienė ir Marija Budrienė.

Birželio 14-ąjį Linkuvos bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už parapijos tremtinius. Po jų susirinkusieji susi- būrė prie Tremtinių sienelės bažnyčios šventoriuje, padėjo gėlių, uždegė žvakę. Skambėjo Emilio Pukevičiūtės atlie- kama daina, buvo skaitomas tremtinių kurtos eilės. Visi no- rintieji galėjo pasidalinti pris- minimais apie patirtus išgyve- nimus Sibire bei sugrįžus. Apie Lietuvos tautos patirtas kančias kalbėjo Pakruojo filia- lo pirmininkės pavaduotoja tremtinė Zita Gasiūnienė.

Rozalimiečiai rinkosi prie miestelio simbolio – Nepri- klausomybės Angelo. Rozali- mo kultūros namų vadovė Da- nutė Juškienė priminė istori- nius 1941-ųjų įvykius. Tylos minute pagerbtai žuvusieji už Tėvynės laisvę. Koncertavo Pakruojo neigalių draugijos vokalinis ansamblis „Šiladis“ (vad. R. Petraitienė). Grojo Rozalimo kultūros namų ka- pella „Geležiniai balsai“ (vad. J. Zinkevičius). Miestelio kul- tūros namų folkloro ansam- blis „Sedula“ saviveiklininkai tvarkė partizanų kapus.

Klovainių miestelyje po šv. Mišių už tremtinius bažnyčios šventoriuje prie paminklo pa- dėta gėlių, uždegta žvakelių. Dainavo etnografinis ansamb- lis (vad. R. Karklienė).

Pašvitinio miestelio laisva- laikio salėje vyko prisiminimų popietė „Ilgesio pieva“. Ren- ginių taip pat prasidėjo šv. Mi- šiomis. Renginiui nusikėlus į bendruomenės namus, visų akys nukrypo į pievelėje iš gra- žiausiu žiedu išdėliotus Gedimaičių stulpus ir žodį „Lie- tuva“. Tolerancijos centro pir- mininkė J. Mockūnienė primi- nė skaudžiausius praėjusio šimtmečio įvykius. Prisimini- mais dalijosi M. Balčikonytė, M. Liubauskienė, G. Petronie- nė trumpai pristatė savo bro- lio išleistą knygą „Tas vyšnių skonis“, kurioje aprašyta šei- mos istorija.

Zita VĖŽIENĖ, LPKTS Pakruojo filialo pirmininkė

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Joną GAIŽAUSKĄ.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

Klaipėdos PKT sajunga

Brangioji Irena STONKIENE, buvusi 1949 metų Krasnojarsko krašto tremtine, našlaudama užauginus tris vaikus, ilgalaike LPKTS Palangos filialo sekretore, meiliai „bitute“ vadinta, su šypsena pasitikite savo ypatingajį 90 metų jubilieju!

Linkime ilgai gyventi ir džiaugtis bei didžiuotis besikeičiančiu giminės medžiu: šešiais vaikaičiais ir septyniais provaikaičiais. Sveikata, sėkmė ir Dievo palaima te visada būna su Jumis.

LPKTS Palangos filialas

70-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusių Irkutsko srities tremtinę Ramutę GADILIAUSKIENĘ.

*Vasaros taku gimtadienis atėjęs
Teatneša daug laimės, džiaugsmo
valandų,*

*Lai sunkios dienos pralekia lyg vėjas,
O laimės valandos lai slenka pamažu.*

LPKTS Palangos filialas

Nuoširdžiai sveikiname jubilieju švenčiančius LPKTS Panevėžio filialo narius:

Genovaitę SAMOLIENĘ – 85-ąjį,
Bronę BARTKEVIČIENĘ ir Aldoną MANGIR-
DIENĘ – 80-ąjį,
Stasę GRIGALIENĘ – 75-ąjį,
Aldoną KIRDULIENĘ – 70-ąjį,
Vytautą RAINČIU – 60-ąjį.

Linkime stiprios sveikatos, stiprybės ir Dievo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Anykščių filialo narius:

Juozą ŠERMUKŠNĮ – 85-ojo,
Oną ŠAUČIULIENĘ, Aldoną JUODZEVIČIENĘ ir
Dalią JUOZAPAITYTĘ-TUTKIENĘ – 80-ojo.

Linkime Dievo palaimos, sveikatos, ryžto ir neprarasti jėgų. Lai žiedais puošiasi Jūsų dienos.

LPKTS Anykščių filialas

Unikali paroda „Tremčių geležinkeliai“

(atkelta iš 1 psl.)

Taip pat Vlada Barauskiėnė, Aldona Batuškienė, Gražina Bozienė, Giedrė Keslytė-Bulgakovienė, Jūratė Fedaravičienė, Rimvydas Jonynas, Albinas Jurgelionis, Marytė Labukaitė, Ona Aleksiūnaitė-Labukienė, Emilija Liaukutė, Marytė Platūkytė, Agnė Petravičienė, Monika Pocevičiutė, Vidmantas Rutkauskas, Liina Jakinevičiutė-Rutkauskienė, Elvyra Stasiukynaitė, Algis ir Danutė Tarasevičiai, Kęstutis Tamulevičius.

Buvę tremtiniai apie gyvenimą už Uralo, Tėvynės ilgesį ir svajones dalijasi rankomis rašytuose prisiminimuose, juos pajairindami originaliomis nuotraukomis iš senų alburomų. Tai įrodomai, liudijantys sovietų represinės sistemos dramatizmą ir neleidžiantys už-

mirštis suluosintų šeimų likimų.

Nuotraukose užfiksuotos lietuvių gyvenimo Sibire akmirkos: lietuviai upėje plukdo sielius, dirba miško ar statybos darbus, vaikai mokosi, dalyvauja meno saviveikloje, nuotraukose užfiksuoja ir lietuviškų kapinių bei vestuvių kadrai.

Bibliotekoje alytiškai turėjo progą pabendrauti su buvusiais tremtiniais, išgirsti jų istorijas iš pirmų lūpų. Koncertavo Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazistų ansamblis, moterų etnografinis ansamblis „Dzūkų pulkucis“.

Apie išgyvenimus Sibire autentiškų liudijimų ir nuotraukų paroda Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje veiks visą mėnesį, vėliau bus perkelta į Lietuvos Respublikos Seimą.

Gintaras LUČINSKAS

Daug gražių gyvenimo kelio žiedų...

Jonas Čeponis bendraminčių apsuptyje

Žinomas Lietuvos ginkluto pasipriešinimo sovietų okupacijai dalyvis, dimisijos pulkininkas Jonas Čeponis nesenai atšventė 90-ąjį gimtadienį. Daug žmonių sugužėjo jį pasveikinti. Panevėžio marijonų Šv. Trejybės bažnyčioje Padėkos šv. Mišias aukojo monsinjorius Lioginas Vaičiulionis, monsinjorius Bronius Antanaitis ir vienos bažnyčios rektorius.

Antroji Jono Čeponio pagarbimo dalis vyko Šilagilio kaime surengtoje popietėje. Cia jis sveikino artimieji ir svečiai – rajono savivaldybės atstovai, profesorė Ona Voverienė, buvęs Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos Mokomojo pulko vadas pulkininkas Arūnas Dudavičius, Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas – jaunujų šaulių vadas Vytautas Žymancius, ats. majoras Gediminas Reutas, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo viršininkas dim. majoras Vytautas Balsys, štabo narys ir Lietuvos Sajūdžio Kauno skyriaus Švietimo komiteto pirminkas dim. vyr. ltn. Zigmantas Tamakauskas, didelis būrys buvusiu Lietuvos Laisvės kovotojų, artimų bičiulių.

Apie Joną Čeponį daug galinga būtų rašyti, gal dar daugiau – kalbėti. Cia pateiksimė šio garbingo žmogaus vieną kitą gyvenimo štrichą. Iš Pasvalio valsčiaus Pagojaus kaimo kilęs jaunuolis Jonas augo pamaldžioje šeimoje. Baigęs mokyklą, 1943 metais istojo į Kauko kunigų seminariją. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai nemaža visuomenės dalis praėjo rengtis pasipriešinimui.

Sukruto ir klierikai. Kai kurie išisitraukė į pogrindžio veiklą, degė noru padėti kovojantiems su sovietiniu okupantu Lietuvos partizanams. Vienas iš jų – Jonas Čeponis. Prasidėjus persekocijimams, teko palikti seminariją, išisitrauktį į partizaninę kovą. Buvęs seminaristas aprūpindavo partizanus ginklais, dokumentų blankais, pinigais, pogrindine spauda, gyvenimo svetimomis pavardėmis, palaikę ryšį su partizanų štabais, rinktinėmis. Kunigas Petras Našlėnas prisimena: „Jonas Čeponis mano kartai buvo tyriausias kovotojo pavyzdis, tikras idealistas, bebaimis žmogus, be jokios dėmės. Sumišta jį žiauriai mušė, kankino, tačiau jis nieko neišdavė“. Pats Jonas ne kartą prisipažino:

„Mums Vytis ir Trispalvė buvo tokie šventi dalykai, kad už juos éjome mirti...“ Tačiau atsirado ir išdavikų, baisiausia, kai jais tapdavo artimi draugai, buvę bendraminčiai, buvo ir tokiai, kurie, neišlaikę žiaurių kankinimų, išduodavo draugą.

Tokios išdavystės tinkle atsidūrė ir Jonas Čeponis. Po kančinėlio tardymo buvo nuteistas 25 metams lagerio be teisės grįžti į Lietuvą. Atsidūrė vergų darbo stovykloje Norilsko šachtose. Cia dalyvavo garsiajame vietus politinių kalinių sukiliame. 1958 metais buvo išleistas į laisvę, tačiau į Lietuvą grįžti negalėjo. Buvo išsiūstas į Buriatiją. Ten su tremtine Pranute sukurė šeimą. Gimė keturi vaikai, kuriems suteikė gražius lietuviškus vardus: Birutė, Vytautas, Kestutis, Algirdas.

1968 metais grįžus į

Lietuvą, valdžia kurį laiką neleido prisiregistravoti. Pagaliau apsigyveno Velžio gyvenvietėje. Cia drąsiai skleidė tautinio atgimimo vilties dvasią, per Vélines suburdavo žmones aplankytį Laisvės kovotojų kampus, dalyvavo istoriniame 1987 metų rugpjūčio 23 dienos mitinge prie Adomo Mickevičiaus paminklo.

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, Jonas Čeponis aktyviai dalyvavo valstybės atkūrimo procese: buvo paskirtas Lietuvos saugumo departamento Panevėžio tarnybos vadovu. Kartą priimdamas čekistų dar nespėtus sunaikinti savo veiklos pėdsakus, rado paruoštą potvarkį: „Suimti Joną Čeponį ir išgabentį Šiaulių kaletimą, operacijoje galima panaudoti ginklą“. Sakoma, kad panašūs raštai buvo parengti ir kitiems aktyviems Lietuvos Sajūdžio veikėjams, vedusiems Lietuvą į Atgimimą.

Nepaisant ištikusios negalių, jubiliatas, apgaubtas artimųjų meile, visada žvalus, besirūpinantis Lietuvos problemomis, Lietuvos laisvės kovos sajūdžio gyvybingumu.

Sveikinę Joną Čeponį – Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio kavalierį, karį savanorių, dim. pulkininką, atkurto Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Prezidiumo pirmininką, išreiškėme jam didelę pagarbą ir dékingumą už jo kilnią jaunatiško gyvenimo auką Lietuvos labui.

Dabar sveikiname ir vardo dienos proga, linkédami kuo geriausios sveikatos, ištvermės, daug gražių, Dievo laimiamų gyvenimo kelio žiedų.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Mažoji tremtinė Loreta Šapkūnaitė

1948 metų gegužės 22 dieną prie Prano ir Skolastikos Šapkauskų namų Palangoje, kuriuose gyveno ir duktė Irena su dviejuose dukterimis ir sūnaus Ignas Šapkūno (Ignas – vienintelis iš šeimos savo pavarde buvo sulietuvinės) dukrelė Loreta, privažiavo trémėjų komanda. Kareiviai ir stribai, patikrinę namuose buvusių tremiamuosius pagal sąrašą, dar paklausinėjo, kur sūnus Pranas (jis tuo metu slapstėsi), skyrė laiko susiruošti.

Mažoji Loreta (jai tebuvo du su puse metukų) nebuvo įtraukta į tremiamųjų sąrašą, nes turėjo kitą pavardę. Kai Loretos tėvai tapo okupantų priešais, mergaitę užregistruavo kita pavarde – ji tapo Loreta Pociūte. Trémimo metu mergaitė buvo palikta kaimynei. Porą valandų namuose skambėjoverksmai ir riksmai, šeima krovėsi leidžiamus pasiūmimais, maisto produktus. Staiga nei iš šio, nei iš to atsidarė durys ir išėjo kaimynė su Loreta. Mažoji, pamačiusi troboje svetimus žmones, puolė močiutei ant kaklo, verkė iros nepaleido. Stribai ir kareiviai stengėsi atplėsti vaiką, tačiau toji pradėjo dar garsiau klykti. Neiškentės trémėjų vyresnysis paklausa, kieno tas rėkiantis vaikas? Močiutė negalėjo pasakyti tiesos, tad sugalvojo naują versiją: pasakė, kad tai Kauke gyvenančios dukters Jadzės Rimkevičienės dukrelė. Be gailės budelių vyresnysis į sąrašus įrašė naują pavardę, liepė rengti į tremtį ir ją. I močiutės verksmus ir prašymus palikti vaiką kaimynei, trémėjai nereagavo. Taip į pasaulio kraštą kartu su seneliais iškeliao ir mažoji mergaitė, per akimirką tapusi Loreta Rimkevičiūte. Tokia pavarde ji septynerius metus gyveno Sibire, Irkutsko srityje. Kaip Loreta Rimkevičiūtė, 1955 metais sugrindo iš tremties į Lietuvą.

Tėvai – Laisvės kovotojai

Loretos tėvai Elena Keinytė ir Ignas Šapkūnas susipažino 1941 metais mokytojaudami netoli Nevarėnų esančioje Juozapavo pradžios mokykloje (Telšių apskrityje). Ignas už Eleną buvo penkeriais metais vyresnis. 1942 metą vasarą jie atšventė kulkias vestutes. Sako, buvo išpūdinga pora: jaučiai, aukščiai, gražūs, tikintys ir mylantys Tėvynę. Turėjo gražius balsus, režisavo mokyklos mokinį ir miestelio gyventojų spektaklius, ruošė tautinius renginius. 1943 metų liepą jiems giminė sūnelis Rimantas, tačiau būdamas kūdikiu, mirė nuo plaučių uždegimo. Šapkūnai įsitraukė į partizaninę veiklą.

1945 metų spalio 13 dieną Elenai gimė dukrelė Loreta. Mergaitę reikėjo registruoti valsčiuje, tad davė sugalvotą pavardę.

Leitenantas Ignas Šapkūnas, Prano, – vienas iš žymiausių Žemaičių apygardos kovojo. Gimės 1918 metais, baidęs Lietuvos kariuomenės karuo mokyklą, vokiečių okupacijos dirbo Nevarėnų pradžios mokyklos mokytoju. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai tapo Lietuvos laisvės armijos nariu, buvo valsčiaus partizanų būrio organizatoriumi. Tuėjo Meisterio (Meistro) slapyvardį. Buvo Šatrijos rinktinės štabo viršininku, vėliau – jos vadu. 1949 metų balandžio 28 dieną Ignas Šapkūnas žuvo Birbiliškės miške.

Kai gyventojams reikėjo išsiimti naujus sovietinius pasus, Elenai pavyko tapti Pociene, tačiau tuo pasu ji mažai pasinaudojo. Ignas buvo per daug žinomas pavergejams, o Elena tuo metu buvo partizanų ryšininkė. Nuo 1946 metų ji slapsėsi, bet 1948 metų vasarą buvo suimta ir, kaip partizano žmona, nuteista 25 metams lagerio ir 5 metams tremties.

2000 metų birželio 23 dieną Ignui Šapkūnui pripažintas kario savanorio, o Elenai Keinytė-Šapkūnienei suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2000 metų liepos 26 dienos įsakymu jam suteiktas majoro laipsnis (po mirties).

Tetos prisiminimai

Apie mažosios Loretos sunkią vaikystę jos teta Danutė Keinytė-Jakutienė yra parašius atsiminimus:

„Vos nutilus pasaulyje karo audroms, bet nesiliaujant šūviams ir žmonių aukoms mūsų gimtoje žemėje, vėlyvą 1945 metų rudens vakarą, spalio 13-ąją, tu atkeliavai į šį pasaulį. Tavo pirmasis riksma nuskambėjo netoli Kartenos miestelio, ant aukšto kalno, geru žmonių sodyboje. Atkeliavai tada, kai tavo mama slapsėsi, o tėvelis nelygioje kovojo kovojo su okupantais. Buvo sunkios dienos, baisu ir apsakyti. Materialiniai trūkumai nevargino, nes visų poreikiai tuo metu buvo labai maži. Lapkričio pabaigoje gavau vieną kambarį miestelyje, virš vaistinės. Kambarys nemažas, todėl jį padalinai į dvi dalis, tai yra atskyrėme virtuvę. Susitarkėme su tavo mama baldus (stalą, spintelę, porą lovų ir vaikišką lovytę), juos gavome iš kaimynų. Aš kasdien eidau į mokyklą, o tavo mama augino tave ir tvarkėsi namuose.

Buvai labai rami mergytė. Anksti pradėjai juoktis, čiauskėti, tad mūsų kambarį pripildei šilumos. Džiaugiamės, kad gražiai augai, tik širdy buvo neramu, nes ateitis nežinoma, o kasdienybė – baisi. Tiksliai ne-pamenu, bet, atrodo, kad tuo persikrausčius, greitai atvažiau mano brolis ir tave pakrikštijome.

Gruodžio mėnesį, prieš Kalėdas, išvažiavau į Nevarėnus, tiksliau – Dadotkus, ir grįžau kartu su tavo tėvu. Iš Dadotų mano mama, tavo tėvas ir aš anksti ryte sėdome į vieną vežimą ir išvažiavome į Karteną. Kelias tolimas – apie 70 kilometrų. Aplenkėme Nevarėnus, kad niekas nematyti ir nepažintų, pro Alsėdžius ir Šateikius vėlai vakare pasiekėme Karteną. Porą kartų buvome sustoję, kad arklys paėstų ir pailsėtų. Šiandien tokią kelionę net sunku įsivaizduoti, o tuo metu tai buvo įprasta.

Tada pirmą kartą tėvas išvydo tave. Jis pas mus išgyveno apie porą mėnesius. Beveik niekur néjo ir niekam nesirodė. Jei kas ateidavo pas mane, tuo sprukdavo į slėptuvę už krosnies. Jis daugiausia laiko praleido su tavimi. Tavo mama, kaip paprastai, mezgė. Mezgė ne tik sau, bet ir kaimynėms, kurios atsilygindavo, tad abi pusės buvo patenkintos.

Kartu šventėme Kūčias ir Kalėdas. Jos buvo gražios, bet pilnos skausmo ir nežinios.“

Loretos pasakojimas

Loreta Šapkūnaitė-Valentinaitienė apie savo vaikystę taip pasakojo: „Žinoma, pačio trémimo neprisimenu. Ir kai visą mėnesį gyvuliniu vagonu vežė į Sibirą, nepamenu. Gyvenome iš pradžių vienoje Dievo apleistoje vietoje Irkutsko srityje, paskui mus atkėlė į Šamankos kaimą prie to paties padavinimo upės, Irkuto intako.

Pamenu, kai močiutė Skolastika pasakojo apie Lietuvą, kaip ten gražu, apie Baltijos jūrą, smėlį ir akmenėlius, gražią šiltą vasarą, žaliuojančią pavasarį, obuoliais nusėtą rudenį. Supratau, kad ten mano Tėvynė, pats gražiausais kraštas žemėje, kur saulutė šviečia, mėnuolis teka, gražios gėlės auga. Apie tėvelius mažai žinojau, nes buvau per maža, kad juos atsiminčiau. Eidavome su močiute uogauti. Prisirinkdavome daug įvairių uogų, kurios maitinomės. Tik grybų ir grybavimo neprisimenu. Senelis Pranas pasisodindavo ant kelių ir piešė man arklius. Pamenu, už Šamankos matėsi kažkokie kalnagūbriai, pilkas ir paslaptingas kraštas. Kai klausdavau senelę, kas yra už

upės, ji atsakydavo: „Ten jau nieko nėra...“ Reikėdavo suprasti, kad ten jau žemės pabaiga...

Kartą, per šv. Kalėdas, senelis mirė. Pradėjo smarkiai kosėti, dusti. Paguldė į lovą, bandė padėti, tačiau jo gyvybė užgeso. Tada mes su močiute persikraustėme gyventi pas tetą Ireną ir jos vyrą Vincą Lapinsokus. Žinojau, kad jis buvo Lietuvos karininkas, sovietų įkalintas lageryje. Aštuonerius metus atkentęs, išleistas iš lagerio galėjo vykti į Lietuvą, tačiau atvažiavo pas žmoną ir vankus Romą bei Reginą į Irkutsko sritį.

Reginutė iki tremties jau buvo baigusi pirmą klasę Lietuvose, tačiau Sibire su broliu abu tapo pirmokais. Lapinskai padėjo mums su močiute gyventi, nes vargu ar be jų pagalbos būtume išgyvenusios. Juk močiutė dirbtini negalėjo, aš buvau dar mažametė mergaitė, tad pagal sovietinę tvarką ir valgyti mums nereikėjo.

1955 metų vidurvasary sužinojome, kad tremties vaikai gali grįžti namo. Močiutė pradėjo ieškoti galimybės mane sugrąžinti į Lietuvą. Ir mums pasisekė: susipažinome su namo susiruošusiais, čia dirbusiais laisvai samdomais darbuotojais. Mano draugai labai pavydėjo, kad aš grįžtu į Lietuvą. Tėvelio brolis Pranas atsiuntė pinigų traukinio bilietui, močiutė sudėjo mano kukliai mantą ir nuvykome į geležinkelio stotį.

Po ilgos kelionės pasiekėme Krentingą. Iš močiutės pasakojimų žinojau, kad Palangoje yra gražuolė jūra, o ant medžių auga obuoliai. Susitikimo su jūra reikėjo palükėti, nes teta Janina pasitiko mane prie traukinio ir išsivežė į Biržuvėnus, pas močiutę, mamos mamą. Mama iš lagerio sugrižo 1956 metų pradžioje. Greitai reabilitavo ir močiutę, ji grįžo į Lietuvą. Sibire liko senelio kapas... Sibire mirė ir teta Irena Lapinskienė.

Apsigyvenome Šiauliouose, gyvenome susispaudę, nes nuomavome kambarį. Paskui gyvenimo sąlygos pagerėjo. Mama įsidarbino vaikų darželyje. Nuėjau į Šiaulių 5-osios vidurinės mokyklos ketvirtą klasę. Mokytoja Kairienė, patikrinusi mano pasiruošimą, pašiurpo:

Loreta su mama jau Lietuvoje. 1956 metai

nemokėjau lietuviškai normaliai skaityti, o rašyti – juo labiau. Ar šito mokėtės? – klauzinėjo mokytoja. Dažnai atsakydavau, kad nepamenu. Mokytoja užjautė, atėjo pas mamą pasitarti, ką daryti. Tetos Danutė ir Vida nutarė su manimi padirbėti, kad galėčiau prisivesti bendraklasius. Ir man sekėsi: ketvirtą klasę baigiau penketais! Gerais pažymiais bai-giau vidurinę mokyklą. Tuo metu savųjų klausinėjau apie tévelio likimą. Teta Danutė pasakojo, kad matė jo kūną stribų paguldytą Luokės aikštėje. Tik kur jis buvo užkastas, niekas nežinojo. Kalbėjo, kad partizanai buvo nuvežti į Tryškių žvyrdubės, ten jau Atgimimo laikais kasiinėjo, bet kūnų nerado. Tik prie Nevarėnų buvo pastatytas paminklas partizanams, ten Atminimo lentoje iškalta tévelio pavarde.

Baigusi vidurinę, norėjau studijuoti Kauno politechnikos institute, tačiau neleido. Tad pradėjau lankyti KPI valkarinį Šiaulių fakultetą, o po dvejų metų perėjau į stacionarą Kaune. Mama mirė 1976 metais, palaidota Telšių rajono Nevarėnų kapinėse. Su mamos seserimis Danute ir Vida bendraujame, kartais prisimeiname tuos sunkius laikus.

Su Jonu Valentinaičiu su-kūrėme šeimą, užauginome sūnų Tomą ir dukterį Mariją. Deja, vyras dar 1998 metais žuvo automobilio avarijoje. Šiuo metu LPKTS Kauno filiale padedu kasdienybėje savo likimo draugams tremtiniams, – pasakojo Loreta Šapkūnaitė-Valentinaitienė.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Apie partizaną Vytautą Astrauską-Linksmutį

Marijono SLABOŠEVIČIAUS (1930–2011) prisiminimai

Pabaiga.

Pradžia Nr. 23 (1141)

Vytautas toliau bendravo su partizanais. Galiausiai metė mokyklą, pradėjo slapstytis. Dažnai nakvodavo klebonijoję, jos palėpėje, kur tuo metu gyveno ir vargonininkas. Kartą, 1948 metų gegužę, buvo mane ten pasikvietęs. Parodė turėti pistoletą „TT“. Paklaušiau, iš kur gavo. Atsakė, kad neseniai Kaltinėnuose buvo kažkoks susirinkimas, kuriamė dalyvavo ir KGB karininkas. Tai jis sugebėjo prilisti prie to karininko ir ištraukti pistoletą iš kaburo!

Vytautas pistoletą slėpė kėdėje po apmušalų. Po jų šeimos išvežimo buvau nuėjės į klebonijos palėpę patikrinti, ar pistoletas tebéra. Tačiau jo neberadau, jau buvo perduotas partizanams.

1948 metų gegužės 22–24 dienomis Astrauskus – tėvus, sūnų Vytautą, keturią dukteris – ištremė į Sibirą. Tik mažiausią (gal pusės metų) broliuką Algiuką per giminaitę Mažutavičienę per davė mūsų mamai, kuri ji augino iki 1957-ųjų, kol iš Sibiro sugrižo tévai.

Praėjo maždaug savaitė nuo išvežimo, kai į tévų namų Rūtelėse duris pasibeldė Vytautas. Užėjės pasipasakojo, kad pabėgo iš vagono ir kažkokiui būdu parvažiavo į Kaltinėnus. Cia jis nespėjo pasislėpti, tuoju pat buvo atpažintas ir suimtas. Saugumiečiai ji tardė ir privertė pažadėti, jog atves jiems partizaną Zenoną Pauliką. Tik tuomet, prisaikdine, V. Astrauską paleido.

Tą pačią naktį Vytautas atbėgo į Rūtelės, pasipasakojo tévui apie savo nuotykius. Pailšėjės, persirengės, išėjo pas partizanus, su kuriais turėjo gerus ryšius. Dar užėjo pas mano broli Engelbertą, kuris jau buvo grįžęs iš kariuomenės ir gyveno žmonos Liekaitės ūkyje.

Jau išsijungės į partizanų būrį Vytautas panoro susitikti su mažuoju broliuku. Tuomet mano brolis organizavo „žveyybą“. 1948 metų birželį Rūtelėse prie Akmenos upės (Munkaus Kūlės vietovėje) išviko pasimatymas. Mano mama atneše ten Algiuką. Vytautas Astrauskas-Linksmutis į susitikimą atėjo kartu su būrio vadu Jonu Kentra-Tigru bei Zenonu Pauliku-Klajinu. Partizanai pabuvo apie porą valandų. Tuomet pasiruošė, apsirengė uniformas, paprašė, kad nufotografuočiau. Mat partizanai iš ši susitikimą buvo atsinešė fotoaparatą. Savo ran komis padariau jų nuotrauką,

kuri išliko, buvo publikuota žurnale „Laisvės kovų archyvas“ Nr. 19, 188 puslapuje. V. Astrauskas fotografijoje stovi pirmas iš dešinės. Po „fotosesijos“ Vytautas atsisveikino su broliuku bei mumis, perbrido Akmeną ir dingo krūmuose. Daugiau jo nebesutikau, tik iš kitų žmonių girdėdavau apie jo veiklą.

Kaltinėnuose (tuomet – valsčiaus centre) komjaunimo organizatoriumi buvo toks Vaclovas Kobeckis. Lakstyda vo po miestelį prisegės „Pablerel“ ir labai nepatiko partizanams. Nubausti jį buvo pavesta partizanu Zenonui Paulikui, o i pagalbą jis buvo pasikvietęs Vytautą Astrauską. Iš antro sykio jie V. Kobeckį likvidavo.

1948 metų spalio 17 dieną Tūjainiuose išviko kautynės tarp partizanų ir stribų. Jos buvo sėkmingos, tačiau jose žuvo vienas partizanas – Vytautas Astrauskas-Linksmutis. Aš su grupe klasės draugų tą dieną buvau Kaltinėnuose. Stoviniavome ir šnekėjomės prie buvusio malūno griuvėsių, Kražių gatvės pradžioje. Priesais stovėjo stribų būstini (buvisi vaistinė). Taigi mes matėme, kaip apie pietus prie būstini privažiavo sunkvežimis, o iš jo stribiteliai Poška ir dar vienas ištraukė nušautą partizaną Linksmutį. Pertempė jo kūną per gatvę arčiau mūsų.

Šilalės krašto partizanai
Marijono Slaboševičiaus nuotrauka

Poška kažkodėl pakilo po jo galva kuokšteli šiaudų. Vytautas buvo labai kruvinas, apdažytu veidu, be batų. Vis dėlto aš jį pažinau, nors, aišku, prisipažinti negalėjau. Galiausiai stribai mus nuvarė šalin, išskirstėme. Netrukus miestelyje pasklido kalbos, kad žuvo Vytautas Astrauskas.

Kitą dieną toje vietoje jo kūno jau nebebuvo. Žmonės pasakojo, kad stribai naktį jį nuvilko kažkur Radiškės kaimo link ir užkasė. Iš tikrujų, Atgimimo metais Vytauto palaikus ten surado ir atkasė. Idomu, kad jo kelnių kišenėje taip ir buvo likusi pusautomacia apakaba. Partizaną Linksmutį perlaidojo Kaltinėnų kapinėse.

Parengė Vytenis ALMONAITIS

Paminklas partizano Vytauto Astrausko-Linksmučio atminimui
Vytenio Almonaičio nuotrauka

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Eugenija Dubickienė-Grineveckaitė, g. 1923 m., žydų gelbėtoja holokausto metu, Telšių aps. Pašatrijos k., 1941–1944 m.

Kazimiera Grineveckienė-Šornelaitė, g. 1885 m. (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1941–1944 m.

Jonas Janavičius, g. 1947 m., pasipriešinimo akcijų dalyvis, kitokiais būdais dalyvavęs kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Alytaus r. Seirijų apyl., 1970–1988 m.

Janina Janulaitienė-Juškaitė, g. 1966 m., pogrindžio spaudos platintoja, Vilkaviškis, 1982–1988 m.

Jadvyga Kerienė-Griganavičiūtė, g. 1926 m., partizanų rėmėja, Ukmergės aps. Siesikų valsč., 1946–1948 m.

Danielius Krakauskas, g. 1926 m. (po mirties), Vietinės rinktinės karys, partizanas, Marijampolės aps. Liudvinavo valsč., Vietinė rinktinė, 1944-02-16–1944-05-15, 1944–1945 m.

Antanas Macevičius, g. 1915 m., (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Alytaus valsč., Dainavos apyg., 1945–1948 m.

Elena Markevičienė-Gaidaitė, g. 1894 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Vilnius, 1944–1945 m.

Rūta Zuzana Tarvydienė-Saudauskaitė, g. 1931 m., partizanų rėmėja, Kretingos aps. Mosėdžio valsč., Margio būrys, 1946–1952 m.

Ignas Vasiliauskas, g. 1895 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Vilnius, 1944–1945 m.

Marijona Vasiliauskienė, g. 1905 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Vilnius, 1944–1945 m.

gėsaps. Deltuvos valsč., Didžiosios Kovos apyg. B. Jakubonio-Stiklo būrys, 1944–1948 m.

Marija Rytmietienė-Markevičiūtė, g. 1919 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1942–1944 m.

Izidorius Ozgirdas, g. 1927 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Tauragės aps. Žygaičių valsč., Kęstučio apyg. Jūros būrys, 1947–1952 m.

Adele Sakalauskienė-Grumbinaitė, g. 1931 m., partizanų rėmėja, Utenos aps. Užpalių valsč., Vytauto apyg. Ažuolo, Trimito, Žaibo būriai, 1945–1951 m.

Ona Savičienė-Bagdonaitė, g. 1927 m., partizanų rėmėja, Utenos aps. Tauragnų valsč., Vytauto apyg. Trimito būrys, 1945–1951 m.

Birutė Elena Šeškevičienė-Vasiliauskaitė, g. 1935 m., žydų gelbėtoja holokausto metu, Vilnius, 1944–1945 m.

Rūta Zuzana Tarvydienė-Saudauskaitė, g. 1931 m., partizanų rėmėja, Kretingos aps. Mosėdžio valsč., Margio būrys, 1946–1952 m.

Antanas Macevičius, g. 1915 m., (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Alytaus valsč., Dainavos apyg., 1945–1948 m.

Elena Markevičienė-Gaidaitė, g. 1894 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Vilnius, 1944–1945 m.

Vladas Markevičius, g. 1923 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1942–1944 m.

Motiejus Pečiulionis, g. 1888 m., (po mirties), Atsargos karininkas (generolas), pogrindinės karinės organizacijos narys, Kaunas, 1919–1936 m., Vilnius, LLA 1944–1945 m.

Jonas Pliuškys, g. 1928 m., pogrindinės karinės organizacijos narys, Skuodas, 1946–1950 m.

Elena Rimienė-Tušaitė, g. 1924 m., (po mirties), partizanų rėmėja, Kretingos aps. Mosėdžio valsč., Margio būrys, 1946–1952 m.

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Pasiteirauti tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Preendentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

Dėmesio!

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga pradeda rinkti medžiagą ir paramą knygos „Tremties vaikai“ 2-ajai daliai.

Iki rugsėjo laiškus su atsiminimais ir iliustracijomis siūskite į redakciją arba knygos autorui Stanislovui Abromavičiui (laisve@kovaz.net arba aslaisve@gmail.com; tel. 8 611 54324, adresas: Laisvės al.

63-2, 44304 Kaunas).

Norintieji paaukoti lėšų knygos leidybai, pinigus perveskite į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos sąskaitą DNB banke LT864010042501566754.

Nuoširdžiai dėkojame už Jūsų gerumą.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ,
LPKTS valdybos pirmininkė

2015 m. birželio 26 d.

Tremtinys

Nr. 24 (1142)

7

Aldoną Maskolaitytę-Kleinienę prisimenant

Jurbarko rajono Kuturių kaime gyvenęs senelis Jonas Juškaitis užaugino dešimt vaikų. Pirmoji žmona Zuzana dar 19 amžiaus pabaigoje mirė gimdydama, palikusi vienintelę dukterį Zuzaną. Antrą kartą vedė Elžbietą Mačiulytę iš Kuturių kaimo Jonas Juškaitis sulaukė dar devynių vaikų. Abiejų turėtą žemę sujungė į vieną didelį ūki.

Buvo šviesus žmogus, bendravo su knygnešiais, Sudargo klebonu M. Sederavičiumi, Jurbarko – K. Marcinkevičiumi, rašytoju ir vertėju M. Gadliauskui (Godlevskiu). Pusei vaikų leido mokytis į Jurbarko, Raseinių, Kauno mokyklas.

Ivairiai susiklostė jo vaikų likimas. Duktė Barbora 1927 metais išvažiavo į Italiją, tapo vienuole. Marijona dirbo mokytoja Želmenė pradinėje mokykloje, jos vyras 1947 metais žuvo Vorkutoje, o ji su vaikais 1948 metais buvo ištremta į Krasnojarską. Kotryna taip pat dirbo mokytoja, ištakėjo už Kasparo Ramoną. Sūnus Benediktas – nepriklausomybės kovų savanoris, sužeistas kovoje su bolševikais, 1944 metais pasitraukė į Vakarus, gyveno Kanadoje. Leonas dirbo muitinės viršininku Klaipėdos krašte, mokytojavo, prasidėjus sovetų okupacijai, tapo Kęstučio apygardos Bijuño būrio partizanu, buvo suimtas su kitais 19 kovotojų ir nuteistas 25 metams lagerio, 1949 metais žuvo Sverdlovsko srityje Turinsko lageryje.

Duktė Ona ištakėjo už Antano Žiūraičio ir gyveno Pažeruose, vėliau – Klaipėdos krašte. Elžbieta, ištakėjusi už Izidoriaus Vabalo, apsigyveno Paantvardžiuose.

Petronėlė Juškaitytė ištakėjo už Kazimiero Maskolaičio, susilaikė trijų vaikų: Aldonos, Jono ir Danutės. Broolis Kleopas, kaip palikimo dali, pastatydino seseriam namą

Jurbarke, Vyduno gatvėje. Jame ir gyveno Maskolaičių šeima. Kazimieras Maskolaitis dirbo Jurbarko „Saulės“ gimnazijoje meistru – staliumi, griežė smuiku. Mirė 1938 metais.

Petronėlės Juškaitytės duktė Aldona Maskolaitytė, gimusi 1931 metais, prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, mokėsi Jurbarko „Saulės“ gimnazijoje.

Jurbarke veikė Petro Paulaičio vadovaujama „Trigų lelijų“ rinktinė. Aldona priklausė mokytojo Juozo Brazaicičio vadovaujamam patriotų būreliui; mieste buvo klijuojami antisovietiniai plakatai ir platinami lapeliai. Maskolaičių namuose vykdavo patriotiniai mokiniai susibūrimai ir lietuviškų švenčių minėjimai. Pas Maskolaitienę samdėsi kambarius mokiniai ir mokytojai (iš to našlė su mažais vaikais gyveno). Aldona mokėsi vienoje klasėje su kartu gyvenančia Lietuvos saugumo departamento direktoriaus Augustino Povilaičio brolio dukterimi Birute Povilaityte. Abi buvo suimtos ir nuteistos.

Jonas Juškaitis prisimena: „1946 metų pavasarį, ankstyvą rytą ėjau į gimnaziją pro Žydų sodą, kur stovėjo sargybinis su šautuvu (maždaug ties ta vieta dabar naujoji Jurbarko biblioteka), perėjau lieptais per Imsrę, užlipau laiptais ties mūriniais vartais į gimnaziją ir, lyg manęs laukusi, – pasimetusi teta: „Aldutę suémė...“ Pastovėjome tylėdami.“

Aldoną suémė šautuvais ginkluoti gimnazijos komjauoliai Nepriklausomybės sode, prie Vytauto Didžiojo paminklo. Teisė Raseinių kalėjime, išvežė per Vilniaus kalėjimus. Dešimt metų praleido Inčioje, Abezėje. Sugrįžusi mokėsi medicinos, dirbo Jurbarko ligoninėje anesteziologe, medicinos seserimi. Ištakėjusi už

Aldona Maskolaitytė-Kleinienė

Ignaco Kleinio užaugino dvi dukteris – Virginiją ir Aldutę bei sūnų Remigijų.

„Su Aldona bendravau iki pat mirties. Yra paliudijusi, kaip su mokytoju Brazaičiu pavyko pavogti tris pamestus partizanus ir paslėpti dažinėje pas tetą Vabalienę Paantvardžiuose. Grįžusi iš lagerio Aldona rinko žinias apie partizanų užkasimo vietas, platinos „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kroniką“ ir kitą iš rankų į rankas perduodamą literatūrą, nuolatos turėjo nemalonumų dėl kalinimo. Buvo apskiskaičiusi, išsilavinusi, plačių interesų, laukdavo parvežant gerų knygų, pati kalėjime yra parašiusi eilėraščių Dulkės slapyvardžiu. Atkūrus nepriklausomybę aktyviai išstraukė į Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos veiklą, Jurbarke prisidėjo prie „Tremtinio“ klubo įkūrimo, buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Versmė“ subūrimo, – prisimena Jonas Juškaitis.

Aldona Maskolaitytė-Kleinienė mirė 2015 metais, palaidota senosiose Jurbarko kapinėse.

Pagal Jono JUŠKAIČIO prisiminimus parengė Vesta MILERIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama: bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,36 euro (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 euro (24,48 Lt).

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSEKITES RAMYBEJE

Vanda Viburytė-Paulaitienė
1929–2015

Gimė Molėtų r. Dundulių k. ūkininkų šeimoje. Baigusi pradžios mokyklą gyveno ir dirbo tėvų ūkyje. 1948 m. su šeima ištremta į Igarką. Tremtyje ištakėjo už likimo draugo. I Lietuvą sugrįžo 1958 m. Apsigyveno Anykščiuose. Užaugino du sūnus. Ilgus metus darbavosi „Carite“, buvo aktyvi LPKTS narė. Palaidota Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, sūnus ir seserį.
LPKTS Anykščių filialas

Anelė Matikevičiūtė-Duoblienė
1924–2015

Gyveno Šilavoto apyl. Ingavangio k. 1947 m. suimta už ryšius su partizanais – vyresnysis brolis Jonas buvo Laisvės kovotojas. Kartu su savo mama pirkė gelumbę, milą ir siuvo partizanams šiltiesnius drabužius, rėmė juos maistu, slaugė sužeistuosius. Daugiau nei metus kalinta Vilniaus kalėjime Anelė buvo nuteista 7 m. Kalėjė Mordovijos lajeriuose. 1954 m. ištremta į Krasnojarsko kr. be teisės grįžti į Lietuvą. Tremtyje sutiko Jurgį iš Žemaitijos ir ištakėjo, susilaikė dviejų dukterių. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Čia gimė dar keturi vaikai. 1990 m. reabilituota. Savo vaikams dažnai kalbėjo apie laisvės svarbą gyvenime, užaugino juos savarankiškus, nemokančius pataikauti, vertinančius tiesą.

LPKTS Marijampolės filialas

Grigorijus Popovas
1937–2015

Gimė Lenkijoje, Pavlologor. Vodilkėsk. 1941 m. su tėvais ir dviem broliais buvo perkeltas į Marijampolės aps., kurį laiką gyveno Ilgakiemyje, Kauno r. Sukūrė šeimą su Jekaterina Bulanova, užaugino dvi dukteris. Dirbo Daugėlių statybinių medžiagų kombinate. Atkūrus nepriklausomybę išstojo į LPKTS Kuršėnų filialą.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterę šeimas, artimuosius ir gimines.

LPKTS Kuršėnų filialas

Skelbimai

Birželio 27 d. (šeštadienį) 12 val. prie legendinio Šatrijos kalno įvyks tradicinis ketvirtas žemaičių buvusių tremtinių ir politinių kalinių sąskrydis „Laisvė – tai turtas“.

Dalinsimės atsivežtomis vaišėmis, prisiminimais ir bendra daina. Kviečiame dalyvauti.

Liepos 5 d. (sekmadienį) 14 val. Alytaus šaulių namuose (S. Dariaus ir S. Girėno g. 10) įvyks pagyvenusių žmonių susirinkimas – popietė „Lietuvos atminties aidai“. Dainuos LPKTS Alytaus filialo choras „Atmintis“ bei ansamblis „Dzūkijos aidai“, eiles skaitys Alytaus apskrities literatūrų klubo „Tėkmė“ pirmmininkė Emilija Krušinienė, Matilda Zaveckienė ir kitos poetės. Dalyvaus Seimo narys Vytautas Juozapaitis.

Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Teirautis tel. 8 694 07 641, (8 315) 31 811.

Liepos 18 d. (šeštadienį) Vilniuje minėsime 1945 m. trėmių 70-asis metines, kai beveik 1000 žmonių buvo išvežta į Tadžikistaną, 4500 – į Šiaurės Uralą. **12 val.** šv. Mišios už gyvus ir mirusius tremtinius Šv. Apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje (Vasario 16-osios g. 10). **13 val.** represijų aukų pagerbimo ceremonija prie paminklo politiniams kaliniams ir tremtiniams Auksų g. **14 val.** meninė tremtinių pagerbimo ceremonija Lietuvos muzikos ir teatro akademijos salėje (Gedimino pr. 42). **16 val.** 1945 m. buvusių tremtinių pabendravimas prie atsineštų vaišių stalo Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių būstinėje (Antakalnio g. 17). Pasiteirauti tel. 8 672 39 049 (Danutės), 8 687 22 143 (Albino).

Pasiteirauti tel. 8 672 39 049 (Danutės), 8 687 22 143 (Albino).

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.

Kaina
0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną

Druskininkuose

Amerikiečių kariai Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje

Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Druskininkuose, kaip ir kasmet, prasidėjo šv. Mišiosis Ratnyčios Šv. Apaštalo Baltramiejaus bažnyčioje. Renginys tradiciškai buvo prateistas šventoriuje prie Tremtinės koplyčios. Jau kelinti metai, bendradarbiaudama su Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejumi, renginyje dalyvauja „Atgimimo“ mokykla. Šiemet mokyto S. Lukošiūno parengti mokiniai suvaidino etiudą „Ilgesio pievėlė“. Vejoje prie Tremtinės koplyčios buvo prismaigstytą gėlių, lentelių su pagrindinių tremties vietų pavadinimais. Iš kiekvienos įvardyto vėtos moksleivai perskaitė tremtinės laiškų, prisiminimų ištraukas.

Prieš pradedant meninę dali, trumpą įžanginį žodį tarė 1941 metų tremtinys G. Kazlauskas, pasisakė buvusi vice-merė, dabar Seimo narė Kristina Miškinienė, kuri, trumpai apžvelgusį sudėtingą geopolitinę padėtį, pasidžiaugė augančiu jaunimo patriotiškumu, palankiai atsiliepė apie Rezistenčios ir tremties muziejaus šventeišką veiklą.

Renginį užbaigė Antaninos Laurenčikienės vadovaujamas buvusių tremtinės choras, kurio atliekamoms dainoms pri tarė ir dalis gausiai susirinkusių žiūrovų. Tarp jų pirmą kar-

tą galima buvo pastebėti ir daug druskininkiečių, kuriems neteko patirti lagerių ir tremties išbandymą. Labai tikėtina, kad nemažai jų daliai renginys ta po gyvosios istorijos pamoka, patraukliai suteikusi daug įvairios informacijos apie sovietmečių vykdytą lietuvių tautos genocidą.

Gyvosios istorijos pamokomis dažnai tampa ir užsieniečių apsilankymai Rezistencijos ir tremties muziejuje. Ypač išsiminė susitikimas su amerikiečių kariškiais. I Druskininkus birželio 9 dieną jie atvyko pas besigydančius Ukrainos karius, tuo pačiu apsilankė ir mūsų muziejuje. Čia juos atlydėjo Lietuvos šaulių sajungos Karininko A. Juozapavičiaus

1-osios rinktinės G. Matulionio 3-ios kuopos vadas Ramūnas Šerpatauskas, su kuriuo glaudžiai bendradarbiaujame.

Dėl įtemptos dienotvarkės svečiai planavo muziejue už-

trukti iki 20 minučių, bet išbuvo beveik 2 valandas. Manėme, kad kariškiai labiausiai domėsis ginkluotu pasipriešinimu, partizanų kovomis, tačiau jie ne mažiau dėmesio skyrė ir genocido temai. Juos nustebino tremties ir kalinimo lageriuose mastai, sunkiai įsivaizduojamos nekaltų žmonių, ypač moterų ir vaikų, buities sąlygos. Vėliau kariškiai prisipažino, kad nieko panašaus jems iki šiol nebuvo tekė nei matyti, nei girdėti. Jų patirtiems išpūdžiamas įtakos galėjo turėti ir tai, kad muziejų įkūrė buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai, su kuriais dar yra galimybė pabendrauti, išgirsti autentiškus prisiminimus.

Atsiuveikinant ypatingiemis svečiams padovanojome knygutes anglų kalba apie muziejų ir Dainavos apygardos partizanų kovas. Archyve išliks šio susitikimo bendra nuotrauka.

Gintautas KAZLAUSKAS

Viešėjo Lietuvos Garbės konsulas JAV Rimas Česonis

(atkelta iš 2 psl.)

Nuolat pildomi muziejaus rinkiniai 1968 metais iš mokyklos perkelti į Antrojo pasaulinio karo metais uždarytą cerkvę. Cerkvė Merkinės centre iškilo 1888 metais vie toje caro valdžios atstovų sprendimu nugriautos Merkinės miesto rotušės, išstovėjusios čia tris šimtmečius. 2013 metais Merkinės muziejus atvėrė duris su atnaujinta eksponacija, kurioje akmens, žalvario ir geležies amžiams priskiriami radiniai, liudijantys apie pirmųjų gyventojų įsikūrimą Merkinės apylinkėse; 16–18 amžių Merkinės miesto šlovė primenantis Jono Delamarso Vilniuje nulietas puošnus Merkinės rotušės varpas, išpūdinga koklių kolekcija, kiti archeologiniai radiniai, istorinės rotušės maketas; 19–20 amžiaus pradžios eksponatai, bylojantys Merkinės miestelėnų ir šio krašto žmonių gyvenimą sudėtingų istorinių įvykių laikotarpiu. Tai maldaknygės, nuotraukos, dokumentai, asmeniniai

daiktai; 20 amžiaus dokumentai, nuotraukos, ginklai ir kitos muziejinės vertybės, liudijančios apie okupacijas, holokaustą, tremtį ir Lietuvos partizanų kovą už Tėvynės laisvę.

Merkinėje dar aplankėme seniausią Dainavos krašto bažnyčią (minima nuo 1392 metų), apžiūrėjome namą, vadinančią Valdovų rūmais, kuria me Lenkijos karalius Vladislovas IV ir Lietuvos Didysis kunigaikštis Vladislovas II Vaza buvo apsistojęs ir mirė 1648 metų gegužės 20 dieną. Atkurus Lietuvos Neprilausomybę, 1921 metais šiame pastate įkurtą Merkinės vidurinę mokyklą, kurios direktorių kungią dr. Juozą Bakši, pasižymėjusį aktyvia lietuviybės veikla, 1924 metų gruodžio 17 dieną lenkų žvalgybos agentai, atvykę iš Druskininkų, peršovė sunkiai sužeisdami, ir jis 1925 metų sausio 5 dieną mirė ligoninėje Kaune.

Vėliau vykome į Kasčiūnų kaimą Dzūkijos šiluose, šalia Merkio upės, – aplankytų ir pa-

sveikinti Laisvės kovotojų, kurių liepos 10 dieną sukaks 90 metų, Juozą Jakavonį.

Partizano Juozo Jakavonio sodyboje apžiūrėjės atstatytą partizanų vadavietės bunkerį ir name įrengtą ekspoziciją, Rimas Česonis teigė: „Pirmą kartą savo gyvenime sutikau tikrą Lietuvos herojų. Kokia mangarbė!“ Linkėjo nepalaužiamam Dzūkijos ąžuolui kuo geriausios sveikatos ir daug gražių dienų šioje nuostabioje sodyboje.

Pažintinės ekskursijos metu šių eilučių autorius ir Rimo Česonio bičiulis Mečislovas Borevičius supažindinome svečią iš Ročesterio su Lietuvos partizaninio karo kovų etapais, Dzūkijos partizanų organizacine struktūra, žymesnių partizanų ir jų vadų tragiskais likimais, slėptuviu – bunkeriu įrengimo ypatumais, partizanų kovų atminimo įamžinimo svarba ateinančioms kartoms.

**Gintaras LUČINSKAS,
Violeta SKUDRIENĖ.
LPKTS Alytaus filialo
tarybos narė**

Kuršėnuose

Kuršėnų buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai bei miesto vi suomenė Gedulo ir Vilties dienos minėjimą pradėjo šv. Mišiomis Kuršėnų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Po pamaldų visi įėjome prie tremtinės kryžiaus. Čia tylos minute buvo pagerbtai žuvę ir mirę už Lietuvos Laisvę tremtiniai ir partizanai. Kalbėjo Seimo narė Rima Baškienė, savo mintimis pasidalijo buvusi tremtinė LPKTS Kuršėnų filialo pirminkė Marija Šadlauskiene, skambėjo tremtinės eilės, dainavo buvusių tremtinės choras „Tremties varpai“.

Vėliau visi keliau prie Ventos, juosiančios Kuršėnus. Čia tėsėmė minėjimą prie paminklo rezistentams. Kuršėnų Paventėjų mokyklos mokytojų tremtinė Janinos Banienės ir Ados Grakauskienės iniciatyva Ventos pakrantė pražydo ilgesio gėlėmis. Net išstaiga išdanga spabirę šilti lietaus lašai nesutrudė gražiai pasibūti ir prisiminti tuos baisius metus ir išgyvenimus.

Ada GRAKAUSKIENĖ

Ukmergėje

Vienas skaudžiausių Lietuvos istorijos puslapių – tai prieš 75 metus prasidėjusi sovietų okupacija ir ją lydėjė trėmimai. Šią liūdną suaktį LPKTS Ukmergės filialo nariai pradėjo

me minėti jau birželio 12 dieną Gelvonuose, Širvintų rajone. Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios šventoriuje, prie paminklo negrižusiems iš tremties, įvyko prisiminimų vakaras. Širvintų buvusių politinių kalinių ir tremtinės choras giedojo tremties giesmes, vietiniai buvę tremtiniai dalijosi prisiminimais. Kalbėjo LPKTS Ukmergės filialo valdybos pirmininkė Aldona Kalesnikienė, Seimo narys Vytautas Juozapaitis, LPKTS Širvintų filialo valdybos pirmininkė, partizano duktė Irena Vasiliauskienė.

Birželio 13-ąją susirinkome Ukmergės rajono Pašilės kapinėse, prie naujai atstatyto kryžiaus negrižusiems tremtiniam. Šv. Mišias už tremtinius bei politinius kalinius aukojo ir atstatytą kryžių pašventino Pašilės bažnyčios klebonas D. Liniauskas. Šventas giesmes giedojo Ukmergės kultūros centro mišrus choras „Tremtinys“. Kalbėjo Seimo

savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Agnė Balčiūnienė, LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aliona Kalesnikienė.

Po iškilmių Varinės kaimo bendruomenė visus pakvietė į vakaronę. Mūsų mišrus choras „Tremtinys“ atliko širdžiai mie liausias dainas „Leiskit į Tėvynę“ įrmūsų buvusio politinio kalinio bei kapelos „Sidabrinė gija“ vadovo Petro Pilkos sukurtą dainą „Legendų miestas“. Ukmergės krašto neigaliųjų ansamblis „Daina“ dainavo apie gimtinę, tėviškę, gimtąjį žemę.

Birželio 14-ąją dalyvavome net dviejuose renginiuose. Prie kryžiaus Švč. Trejbės bažnyčios šventoriuje po pamaldų klausėmės muzikos mokyklos violončelininkų koncerto bei choro „Tremtinys“ atliekamų graudžių ir ilgesingu dainu.

Minėjime Liaušiuose kultūros namų „Ievužės“ ansamblis priminė gimtojo krašto tradicijas ir papročius. Koncertavo Panevėžio folkloro ansamblis „Raskila“ bei Jonavos r. Užasailio kaimo folkloro ansamblis.

**Tamara REINGARDTIENĖ,
LPKTS Ukmergės filialo
valdybos narė**